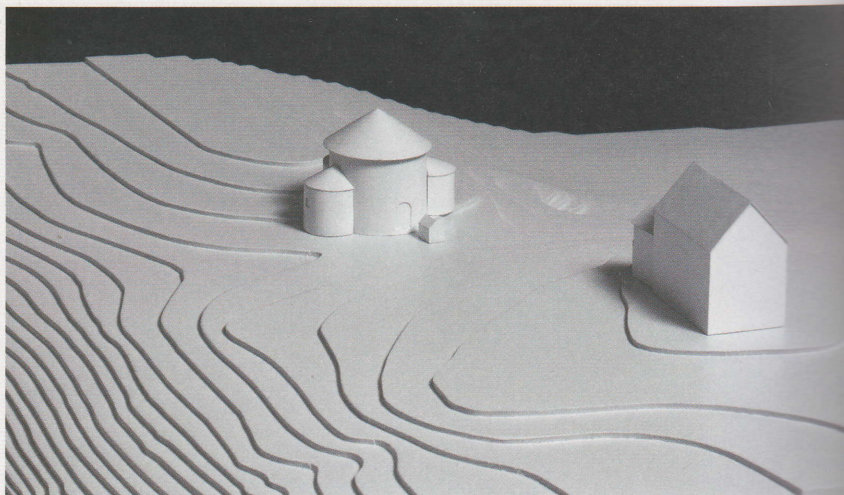

Kaple a hrob sv. Vojtěcha

Osobnost svatého Vojtěcha, biskupa, jenž si získal značný respekt již za svého života, provází české dějiny ve všech jejich peripetiích. V polovině 11. století se stal, vedle Víta, Václava a Panny Marie, patronem pražské katedrály a tím i jedním z patronů českých zemí. V roce 1039 byly jeho ostatky přeneseny z Hnězda do Prahy a uloženy v často diskutované „kapli jakoby ve vchodu“ při tehdejší katedrální rotundě sv. Víta. Místo jejich uložení se stejně jako místo uložení ostatků sv. Václava stalo osou pražské liturgie a tím i všech dalších stavebních fází katedrály. Úcta k němu byla ve středověku veliká a svědčí o ní četná umělecká díla, jak architektonická, sochařská a malířská, tak i literární a hudební.

Kult sv. Vojtěcha sehrál důležitou úlohu v období po 30leté válce za rekatolizace českých zemí, byl pěstován jak pražským arcibiskupstvím tak např. benediktinským řádem. Masově oblíbeným patronem, jako například sv. Václav, se ale nestal. Ve 20. století se k němu česká katolická církev dvakrát vrátila; v roce 1947, v dobách poválečné duchovní obnovy, kdy se odehrála tzv. „apoštolská cesta“ sv. Vojtěcha.^a Znovu se pak k němu navrátila na konci 80. let 20. století. V listopadu roku 1987 vyhlásil tehdejší pražský arcibiskup František kardinál Tomášek „Desetiletí duchovní obnovy“, v němž bylo pro každý

^a Více viz s. 684.

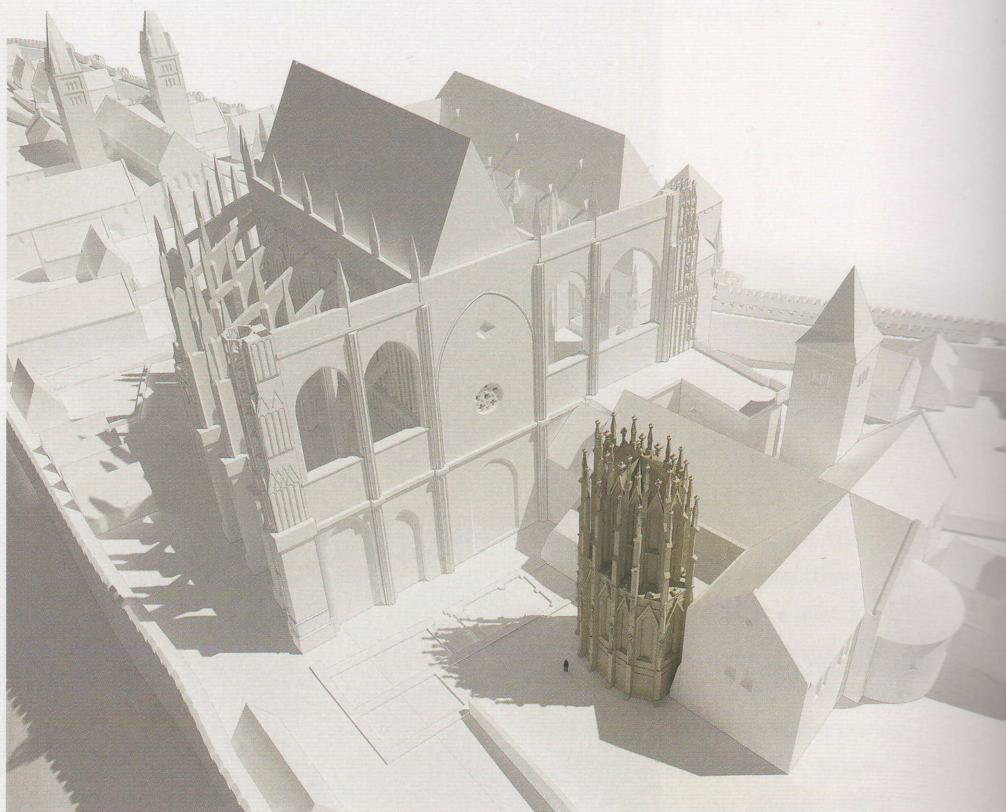

Rotunda sv. Víta s kaplí sv. Vojtěcha a biskupský dům, pohled od severozápadu, polovina 11. století

(foto Archiv ARÚ Praha, Pražský hrad, Jan Glöck)

Virtuální model gotické fáze kaple sv. Vojtěcha, pohled z nadhledu a od severozápadu

(3D modelace Vojtěch Dvořák)

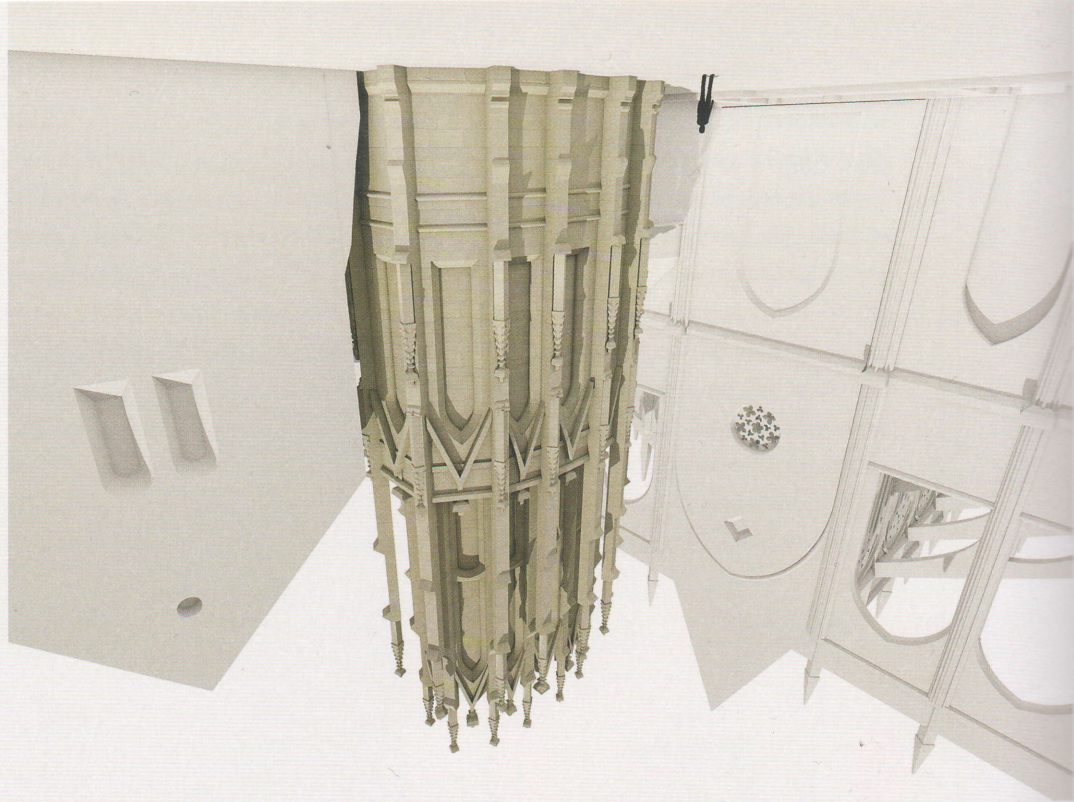

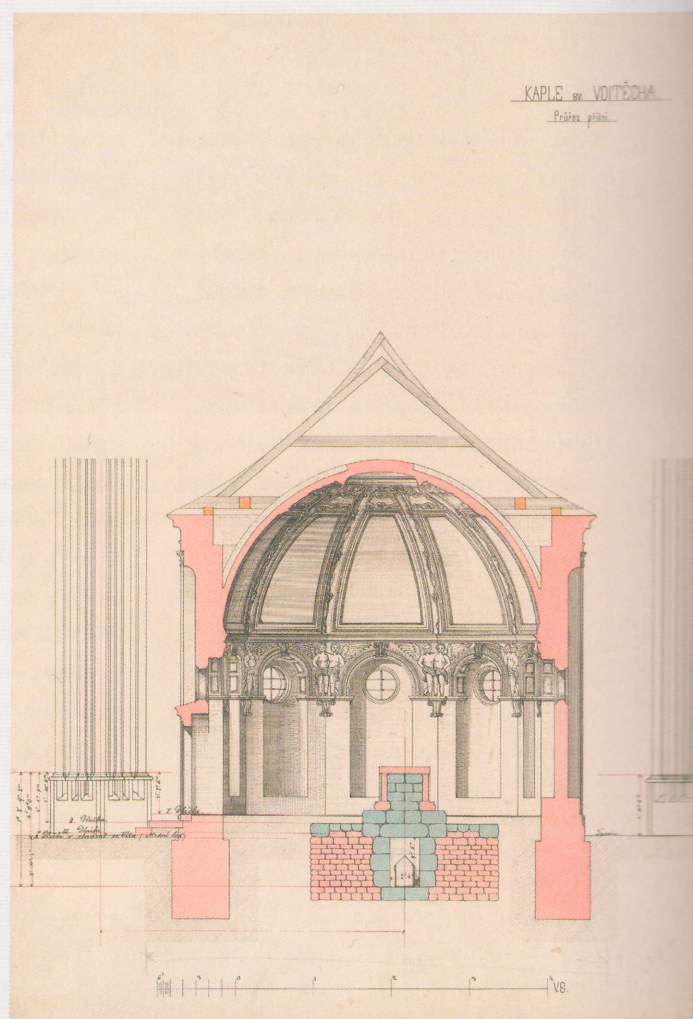
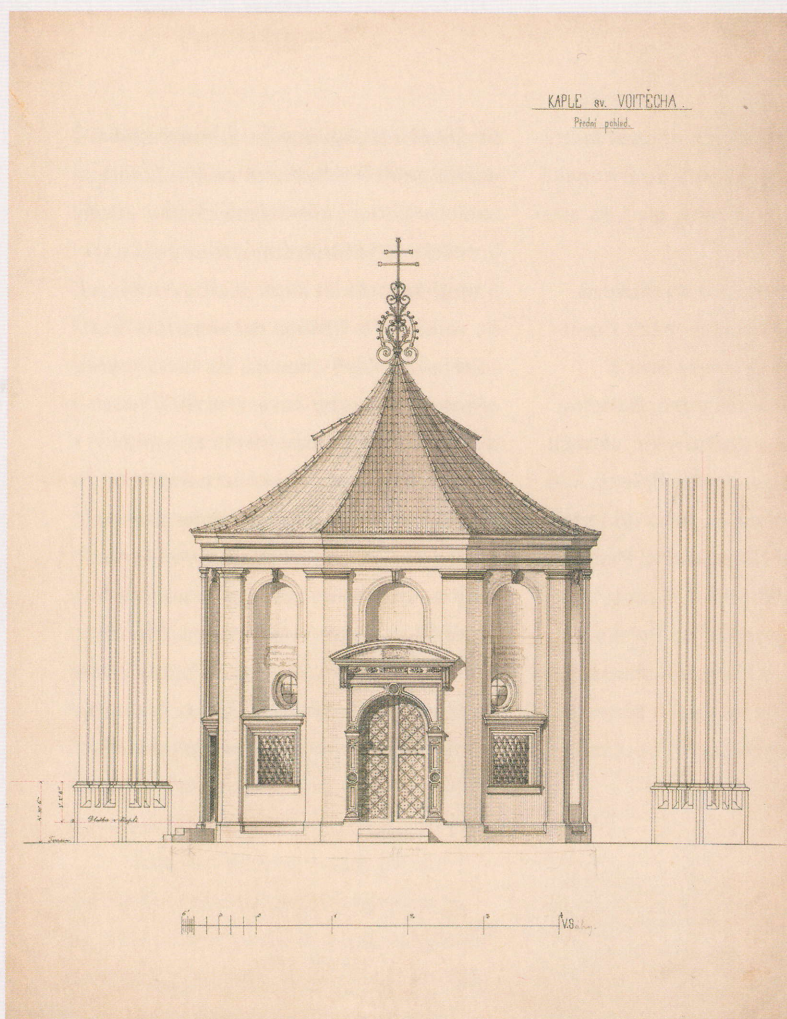
práského biskupství na arcibiskupství nechal pro ně vybudovat zvláštní mauzoleum. Tak snad můžeme chápat údaj kronikáře o jeho podobě, tedy že šlo o malý kostelík či kapli jakoby ve vstupu do rotundy.⁹ V dřívější době badatelé vojtěšskou kapli situovali do tzv. západní přístavby rotundy,¹⁰ severní apsidy rotundy, popřípadě ji považovali za samostatnou kapli vybudovanou nejspíše nedaleko hlavního vstupu. Jako nejpravděpodobnější se jeví poslední varianta, tedy samostatně mauzoleum západně a pobíř rotundy, na pohřebišti, které rotundu obklopovalo a jehož stopy z velké části setřela stavební činnost. Nepřímým, ale pádným důkazem je jak další

z důležitých symbolických hodnot instumentalizovaných při vstupu do Evropské unie nejen na české straně, ale i na straně ně unijní.“
Většinu informací o Vojtěchově životě čerpáme především z tzv. Cana-pariovy legendy¹¹ a legendy Bruna z Querfurtu, jeho současníků. Bohatou kariéru vzdělance a duchovního ukončil misijní cestou do severního Polska, kde byl 23. dubna 997 zabit. Jeho tělo spocínulo v katedrále Nanebevzetí Panny Marie v polském Hnězdě. V roce 1039 kníže Bretislav I. podnikl do Polska ostatky sv. Vojtěcha vyzvedl a převezl je do Prahy. Ve snaze docílit povýšení

svatého Vojtěcha se tak stává jednou republiky v dubnu roku 1997. Osobnost návštěvě papeže Jana Pavla II. v České republice prezidentu Václava Havla¹² při české věřící byl akcentován jeho evropský význam. Důležitý byl v tomto ohledu kontextu a více než jako inspirace pro svatého Vojtěcha se dostala do jiného republiky do Evropské unie. Osobnost v roce 1993 a příprava vstupu České následně pak rozdělení Československa jejichž důsledkem byl pád komunismu, však přišly velké společenské změny, ve druhém roce plánovaného Desetiletí tisícího výročí smrti sv. Vojtěcha. Hned a jež mělo vyvrcholit v roce 1997, tedy rok určeno téma inspirované Desaterem

- b HAVEL 1997.
c Srov. HENRIK (ed.) 1997.
d Podle Johanesse Frieda tento životopis vznikl pravděpodobně v Lutychu: FRIED 2002, 263–272; srov. HOFFMANN 2005.
e Kosmův letopis český II, 17 (FRB II, s. 92): „Léta od narození páne sv. Václava přijel do Prahy, vida, že kostel sv. Víta nebyl tak velký, an nestál pro lid sbíhajcí se k světku zasvěcenému, jež byl totiž sv. Václav vystavil ku podobnosti kostela finského okrouhly, v němž také tělo svatého Václava odpočívalo, jakož i také druhý kostelíček, který byl vedle a jako ve dveřích téhož kostela postaveny, v jehož prostředku v místě velmi těsném byl hrob sv. Vojtěcha.“
f Shrnuti bádání u FROLÍK et al. 2000, 159–161, 202.
g BARTLOVA 1997, 27–31.

Před zbořením stavby v roce 1879 vytvořil Josef Mocker detailní plány kaple sv. Vojtěcha s hrobem. Archiv Pražského hradu, fond Stará plánová sbírka, sign. S XIII, inv. č. 1 (pohled) a 3 (řez)

(foto Archiv Pražského hradu)

stavební vývoj, tak liturgie a liturgická topografie svatovítského kostela.^h

V románské novostavbě se Vojtěchovy ostatky ocitly prakticky hned, jak bylo pro ně vybudováno důstojné místo. Fragmenty hrobky a oltáře objevil při výzkumu Kamil Hilbert a z jejich polohy se dá předpokládat, že analogicky k ostatkům sv. Václava ani ostatky sv. Vojtěcha svoji pozici nezměnily, a tím se dostaly do hlavní lodi. První písemná zpráva, která se o hrobu zmiňuje, je ale

až z roku 1129. Tehdy jej nechal biskup Menhart obnovit a ostatky přenesl do bohatě zdobené domečkovité tumby za oltář. V roce 1323 pak biskup Jan IV. z Dražic inicioval nový, bohatě zdobený náhrobek. V gotické novostavbě byl hrob sv. Vojtěcha v roce 1392, ve shodě s umístěním v románské bazilice, uložen do středu plánované hlavní lodi. Nedlouho po přenesení byla nad ním vybudována bohatá gotická kaple, jejíž podoba je snad známa z archivního pramene

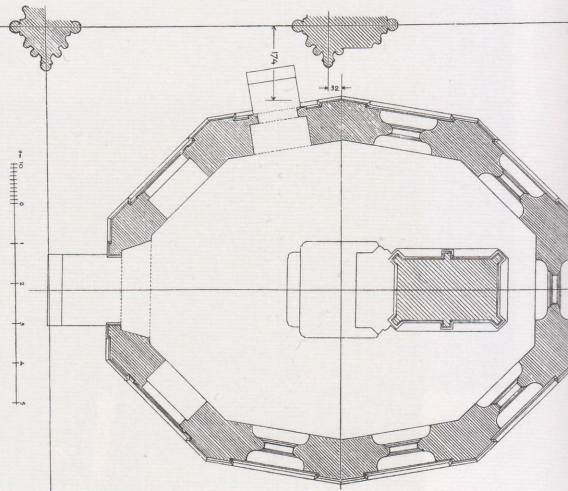
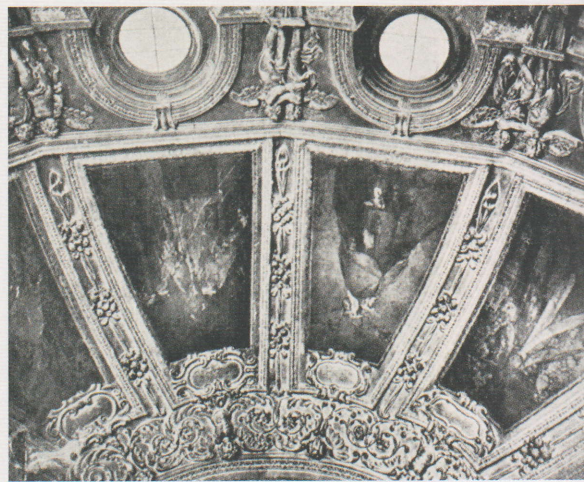
^h MAŘÍKOVÁ-KUBKOVÁ – EBEN 1999.

se dostal do stejné pozice, v jaké byl v románské bazilice. Náhrobek sv. Vojtěcha v nové hlavní lodi se pak stal opakovaně námětem architektonických soutěží. Ze druhé poloviny 30. let zůstal nerealizovaný návrh sochařky Karly Vobíšové. Svatovojtěšské milénium se stalo příležitostí pro návrh k tématu; hrob sv. Vojtěcha byl znovu otevřen, prozkoumán a osazen jednoduchým kenotáfem podle návrhu manželu Fantových.

Hrob sv. Vojtěcha, jednoho z českých významných světců, je tedy vedle hrobu sv. Václava dalším místem v pražské katedrále, z něhož je patrná *stabilitas loci* a které spojuje dnešní katedrálu se stavbou předrománské rotundy. (JMK)

la realizace až roku 1575. Centrální polygonální dispozice pravděpodobně navazovala na dispoziční starší, gotickou a také odpovídala memorálnímu a putovnímu charakteru kaple se světcovým náhrobkem uprostřed. V této podobě plnila svoji funkci až do roku 1879, kdy ustoupila novostavbě novogotického trojlodi. Ostatky sv. Vojtěcha byly při přenesení do kaple sv. Jana Nepomuckého. Hrob ale zůstal na svém místě z hlediska liturgické topografie

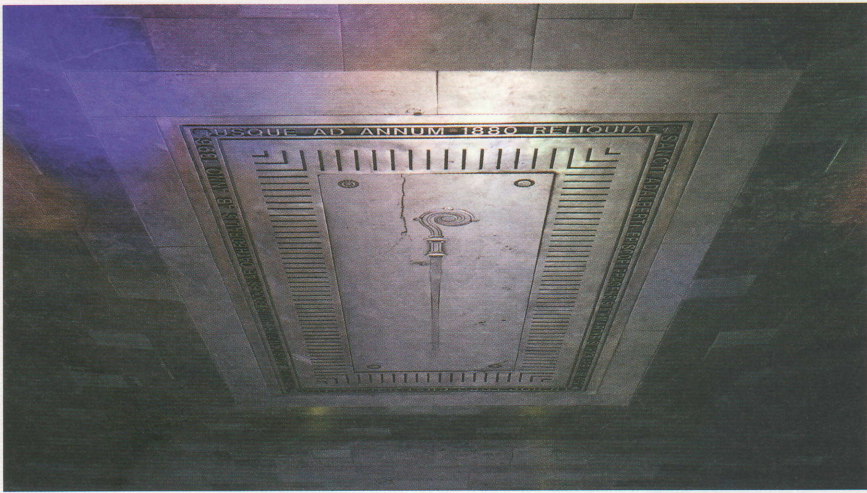
Historický snímek klenby v kapli sv. Vojtěcha a její půdorys se zakreslením polohy hrobu, in: Antonín Podlaha a Kamill Hilbert, *Soupis památek historických a uměleckých v Království českém, 1906* (rephoto Jan Glöck)

publikovaného Otto Kletzlem v roce 1939! Šlo o kamenný dvoupatrový baldachyn na půdorysu protáhleho dvanáctúhelníku s nárožními pilíři a konzolami pro sochy. Pochybnosti o jeho existenci rozptýlují četné zmínky v účtech, které čekají na zpracování!

Gotickou kapli v roce 1541 značně poničil požár, jak doložily nálezy archeologického výzkumu v roce 1996. Roku 1563 se Ferdinand I. zavázal, že kapli nahradí novou, ta se ale dočká-

Současná úprava místa hrobu sv. Vojtěcha ve střední lodi katedrály podle návrhu Evy a Bohumila Fantových (foto Správa Pražského hradu, Jan Glöck)

- 1 KLETZL 1939; BENEŠOVSKÁ – MARÍKOVÁ-KUBKOVÁ 2003.
- 1 Za soukromě sdělení děkuji Marku Suchému.
- k TOMKOVÁ – FROLÍK – MARÍKOVÁ-KUBKOVÁ 2003.
- 1 Ibidem.